СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА“

Рôкъ VII. Мт. Кармель, Па. Четвергъ 5-го Сѣчня 1899 Число 1.

Календарь.

Сѣчень.

5	Ч.	Навечеріє Рожд. Евгеній
6	П.	РОЖДЕСТВО ХРИСТОВЕ
7	С.	СОБОРЪ ПР. БОГОР. Іосифа
8	Н.	ПО РОЖД. СТЕФАНА
9	П.	20 муч. въ Никомедіи
10	В.	14 000 дѣтей убит. въ Виф.
11	С.	Авксія. Зотика

Змѣстъ

УВАГА.

Хотячи приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касіера:

Mr. Kond. Kotanczyk
Box 127
SHAMOKIN, PA.

И увѣдомлять секретара подъ адресою:

Rev. Antony Bonczewsky
10 May Str.
ANSONIA, Conn.

Христосъ раждаесь ся!

Зъ убогои вефлеемскои стаєнки розносить ся нынѣ радôсна новина для цѣлого свѣта. Родить ся нашь вôдкупитель, котрый своєю наукою мае розвіяти темноту поганьства, а на его развалинахъ сотворити **н о в ы й** свѣтъ волѣ, братерства и любови.

Вже не оденъ разъ витали мы той великій день народинъ Христовыхъ, а однакъ те свято, кôлько-жь оно мае для насъ чару, кôлько принады...

Зъ усѣхъ грудей руского народа, що находить ся по всѣхъ усюдахъ великои Украины-Руси понесесь въ той день похвальна пѣсня новонародженому, благаючи въ него красшои для себе долѣ. А еи намъ такъ треба тои красшои долѣ... але она сама не прійде, бо той новонародженый Христосъ вôнъ помагае лишь тымъ, що працюють, що старають ся мати ту красшу долю. Вôнъ такимъ вливае надѣю и вытревалость що воскресеніе наступить, лишь бы хотѣти и старатись о те.

Мы вѣримо въ воскресеніе руского народа и маемо ту певну надѣю, що сеся пѣсня, що несесь теперь зъ придавленыхъ нашихъ грудей на нашôй не своѣй земли, понесесь колись похвальнымъ имномъ вôльнои Руси, де не буде чужого пана, котрый бы насъ давивъ, а будуть браты вôльнѝ и рôвнѝ. Въ имя тои пѣсни здоровимо всѣхъ Русиновъ щиро-сердечнымъ привѣтомъ **Х р и с т о с ъ р а ж д а е т ь с я.**

Справы руско-американьскѣ.

(Політика латиньскихъ бискупôвъ и наши вôдносины до нихъ. — Фатеръ Лінксъ зъ Юнкерсъ головнымъ референтомъ гр. кат. церкви.)

Найновѣйше розпоряджене папы, щобъ церковъ американьску зробити церквою народною американьскою, въ котрôй пановавъ бы лишь языкъ англійскій, розпорядженя папскѝ що до обрядôвъ, на пôдставѣ котрыхъ вôльно чоловѣковѣ гр. кат. обряду приняти обрядъ латиньскій и его придержовати ся навѣть тогды, коли вôнъ поверне въ старый край, на свою стару батькôвщину, де его всѣ родимцѣ суть гр. кат. обряда, починае вôдбивати ся систематично на нашôй шкôрѣ. Нѣмцѣ-католики громадно запротестовали противъ того замаху на ихъ народность, приходить на насъ черга въ той справѣ забрати рѣшучій голос.

Мы зберѣгали нашѝ народно-церковнѝ маєтки вôдъ опѣки и власности латиньскихъ епископôвъ, а розпоряджене бл. п. кардинала Сембратовича управнило наше поступоване въ тôмъ взглядѣ. Если мы пôдчинялись до сего часу епископамъ латиньскимъ въ справахъ чисто духовныхъ и зъ тою вѣрою, що они пошанують нашь обрядъ, пошанують нашихъ священниковъ, пошанують нашь народъ. Тымчасомъ практика показала, що тѝ латиньскѝ епископы въ Америцѣ зовсѣмъ чого иншого вôдъ насъ хотять. Они хотять нашихъ церковныхъ маєткôвъ, они хотять зробити зъ насъ тыхъ рабôвъ послушныхъ, якими суть ихъ священники и ихъ вѣрники латиньскои церкви. Дальша політика ихъ, насъ звести до одного именника зъ латиньскими, а коли наше молоде поколѣне, володѣюче мовою англійскою, буде могло выбирати собѣ церковь ту, де мовою англійскою говорять проповѣди — анѣ нашои народности, анѣ нашого обряда въ Америцѣ не стане. Зъ нами скорше они опорають ся, якъ зъ Нѣмцями, то рѣчь певна! Длятого намъ заздалегôдь треба зрозумѣти ихъ політику и заздалегôдь заняти рѣшуче становиско.

Нынѣ вже мы не маемо що бороти ся зъ православными мамелюками, ихъ місія скôнчена мѣжъ нашимъ народомъ, мы маемо нынѣ лишь латинникôвъ противъ себе и взглядомъ нихъ повиннѝ мы ясне и рѣшуче становиско заняти.

Поки справа гр. кат. церкви въ Америцѣ не буде порѣшена, мы стоимо пôдъ юрисдикцією Митрополиты львôвского, а нашѝ вôдносины до латиньскихъ епископôвъ суть лишь чисто етикитальнои натуры.

Передъ рокомъ именовали епископы латиньскѝ фатера Лінкса зъ Yonkers, N. Y. головнымъ референтомъ справъ гр. кат. церкви. Кождый священникъ гр. кат. обряду, хотячи обняти руску парохію въ Ню Йоркъ Стейтъ мусить засылати до него свои „паперы“ и вôнъ переглянувши и одобривши ихъ, пише реляцію до діецезального епископа, котрый на пôдставѣ тои реляціи удѣляе дотычному священникови юрисдикцію. Пытаю ся, якъ може переглянути и удобрити чоловѣкъ свѣдоцтва писанѝ по руски, коли-жь вôнъ по руски не вмѣе и рускои мовы не розумѣе? Звычайно помагае ему священникъ гр. кат. въ Юнкерсъ. Если-бъ однакъ священникъ той рускій въ Юнкерсъ бувъ въ добрôмъ гуморѣ и схотѣвъ собѣ здорово закпити зъ латиньскои єрархіи, то мôгъ бы первшого-лѣпшого реєнтого осадити на парохіи, поручаючи ему выслати до головного референта свои дякôвскѝ свѣдоцтва.

Чи-жь се не аномалія? Чи-жь се не ганьба для насъ? Чи-жь помѣжъ нашими священниками не знайшовъ бы ся священникъ спосôбный на сей нѣбы урядъ?

Мы повиннѝ себе обороняти всѣми силами вôдъ такихъ аномалій. Священники повиннѝ тямити, що ихъ може зосуспендовати, лишь ихъ епископъ, а не чужій, а народъ повиненъ зрозумѣти вагу хвилѣ и всѣ якъ оденъ мужъ стати по сторонѣ своихъ рôдныхъ священникôвъ.

SPECTATOR.

Якъ заробляє ся міліоны?

Розказують собѣ люде, що теперь не такъ скоро заробити можь міліоны якъ се колись бувало. Тымъ часомъ передъ нашими очима ведесь справа, котра може принести міліоны для еи творцѣвъ.

Вже вôдъ кôлькохъ лѣтъ дебатують въ конгресѣ Сполученыхъ Державъ надъ проектомъ выбудованя каналу черезъ землю малои републики Nicaragua. Вôдъ кôлькохъ вже лѣтъ знали сенаторы и конгресмены, що правительство буде мусѣло взяти ся до будовы того каналу. Маючи таку певнôсть въ мить завязалась компанія. котра постарала ся о дозвôлъ будовы каналу у правительства въ Nicaragua. Заразъ закуплено кôлька машинъ, выкопано трохи землѣ, побудовано желѣзничій шляхъ на просторонь 11 миль и проголошено, що каналъ вже будуєсь.

Теперь конгресъ приступае направду до обговореня справы будовы каналу, але сейчасъ зъявляють ся представителѣ згаданои компаніи, котрѝ хотять вôддати правительству своє предпріємство за вôдповѣдне вынагородженє.

Знайшовъ ся навѣть сенаторъ, именемъ Морганъ, котрый поставивъ въ сенатѣ внесенє, щобъ выплачено компаніи за еи предпріємство 5 міліонôвъ долярôвъ. Въ той способъ, старѝ, заржавѣлѝ машины, кôлька миль зарослои желѣзнои дороги, и кôлька акрôвъ выкопанои землѣ, принесе той групѣ капиталістôвъ 5 міл. долярôвъ. Они на те все выдали ледви кôлькасотъ тысячь долярôвъ, а чистого зыску будуть мати близько 4 міл. долярôвъ. Такъ доходить ся до міліонôвъ въ капиталістичнôмъ устрою.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

New York, N.Y. Decem. 26, 1898.

Кôлька словъ о рускихъ еміґрантахъ та польскôмъ еміґрац. домѣ.

Справа будовы руско-народного дома въ New York-у, котрымъ недавно такъ живо „Союзъ“ и „Соединеніє“ занимались, днесь єсть майже **м е р т в о ю.** Наслѣдки були лишь такѝ: що за грошѣ, зложенѝ на еміґраційный дôмъ, давный просвѣтитель купивъ собѣ паршиву бороду тай пошивъ ся въ „святыхъ“ поборникôвъ спиритусу, а дôмъ еміґраційный стоить въ Ню Йорку на воздусѣ.

Дôмъ еміґраційный побудованый „Соединеніємъ“ стоить на лѣпшихъ пôдвалинахъ, бо при нѣмъ есть и „рускій банкъ“, въ котрôмъ головнѝ урядники „Соединенія“ складають фалшованѝ „чеки“, а въ домѣ еміґраційнôмъ взявъ на себе адміністрацію швець та провадить своє ремесло зо старыми черевиками, надѣючись, що буде мати добрый бізнесъ зъ еміґрантôвъ, — но здае ся, що бѣдачиско не дочекаєсь лѣпшого бізнесу, бо милый редакторъ мусить теперь хорувати, бо сподѣє ся якоись судовои справы. Перекинувъ ся хирлявымъ, бо такъ ему треба, а бѣднѝ рускѝ еміґранты якъ гинули такъ гинуть въ жидôвскихъ и польскихъ рукахъ...

Нѣкого се необходить, що тамъ Василя або Марисю вернули назадъ до краю, або що Ганця або Феся поѣхали до Америки и въ Ню Йорку гдесь пропали, нѣхто бôльше о нихъ не чувъ, — пропали, тай нема.

Насъ то мало обходить, що братъ або сестра чи знакомѝ въ „каси-гардѣ“ вôдъ плачу и голоду говорити не можуть, бо вже кôлька днѣвъ тамъ сидять, чекаючи що хто прійде и возьме ихъ. Насъ се мало обходить, абы тôлько самымъ добре було, а другѝ най тамъ зъ голоду або зъ жалю гинуть... — Такъ неоденъ думає, бо вже позабувъ за тѝ довгѝ дни и ночи коли его зъ „каси-гарды“ не хотѣли выпустити на американьску землю.

Кôлька дней тому назадъ, зайшовъ я до „каси-гарды“ подивитись чи нема кого зъ краю. Тамъ знайшовъ я двохъ хлопцѣвъ и двое дѣвчатъ, що вже 4—5 дней тамъ сидѣли о голодѣ. Зобачивши нещастныхъ, слезы въ моихъ очахъ стали, бо нещаснѝ вôдъ плачу и страху, що назадъ ихъ вернуть, говорити вже не могли, бо за цѣлый часъ якъ говорили, лишь неустанно плакали. Хлопцѣвъ удалось менѣ выпровадити, а дѣвчата зôстали, бо урядникъ сказавъ: „Неможу кому небудь дѣвчата пустити, коли его не знаю, що за оденъ. Дѣвчата зôстануть тутъ ажь прійдуть по нихъ ихъ кревнѝ.“

Неразъ бувае, що такѝ дѣвчата тримають тамъ довшій часъ, а коли нѣхто за ними не довѣдує ся, дають ихъ до польского еміґраційного дому на Morris str. Тамъ польскѝ „siostry“ друть остатній центъ, принесеный зъ краю, а вôдтакъ дають за оплатою жидамъ на службу. Знаю дѣвчата, що за капелюхъ вартости 35 цнт. и спôдницю 30—40 цнт. заплатили „siostram“ 5 долярôвъ, а часами и бôльше, вôдтакъ „siostry“ наговоривши имъ, щобы тамъ до „sw. spowiedzi“ ходили, на „sw. kosciół“ платили, до рускихъ щобъ непризнава-

(Продовжене на другôй сторонѣ).

МУЖИЦКА СМЕРТЬ.

Оповѣданє зъ покутского житя.

(Конецъ.)

VII.

Незабавкомъ пôсля того вôдвѣдавъ Петро слабого Гриця. Не було нѣкого дома, бо Грициха вôднесла десь пряжу въ село, зъ нею пôшла и Ерина. Василина робила на ланѣ, а Николка, якъ звычайно, гравъ ся зъ дѣтьми на улици.

Грицъ дуже завѣвъ ся на Петрѣ. Петро не знавъ ему нѣчого сказати про лѣцитацію.

— Я написавъ до газеты. Михайло тай Ахтемій тай Иванъ проказували, а я написавъ. Варвара переказувала, абы я прійшовъ. Тай неня казали.

Отъ и все, що дôзнавъ ся Грицъ вôдъ Петра. А надто Петро наче боявъ ся: Грицъ бувъ такій страшный. Петро дививъ ся бôльше на образъ, якъ на слабого. На тôмъ образѣ бувъ змальованый на склѣ св. о. Николай изъ зачудуваными очима. Але Грицъ мавъ прихильнôсть до Петра ще вôдъ тодѣ, якъ Иваниха розповѣла ему за допись. Вôнъ вдививъ ся на Петра сльозавыми очима тай прошептавъ:

— Нема... нема вже менѣ выходу. Ой нема. Я чоловѣкъ старый: уже вôдживъ свое. Часъ у яму.

Оглянувъ ся боязко по хатѣ, наче бы зрадивъ якусь велику тайну тай боявъ ся, чи хто не пôдслухуе его. Та въ хатѣ нѣкого не було и, окрôмъ Петра, нѣхто сихъ словъ не чувъ. Грицъ зôтхнувъ. Обернувъ ся зъ трудомъ горѣлиць, вліпивъ очи въ стелю тай спровола процѣдивъ крѣзь зубы:

— Ой кобы то... кобы то вмерти... такъ якъ люде.

Лежавъ не рухомо на постели зъ очима звереными на стелю. Пôзнати було, що вôнъ думае щось богато, що всякѝ мріи снують ся ему по головѣ. Лице его прибрало супокôйный хоть сумный выглядъ, сльозавѝ очи блищали. Пôзнати було, що вôнъ дивить ся и нѣчого не видить, бо цѣлый занятый тыми мріями. Петро сидѣвъ тихо, не рушавъ ся, бо бувъ переконаный, що Грицъ марить про щасте.

Не лишь кождый народъ мае свою бесѣду. але и кожда суспôльна кляса мае хоть свое нарѣчіе. Не въ тôмъ рѣчь, якъ выговорюють слова, але якъ ихъ розумѣють. Для примѣру — слово: **д ô м ъ.** При сѣмъ словѣ уявить собѣ чоловѣкъ, що зрôсъ у великôмъ мѣстѣ, кôлькаповерхову каменицю, а мужикъ нагадае собѣ низьку хату, соломою пошиту. Коли бы хтось уживъ сего слова такъ, що оно мало бы выкликати на слухачеви якесь чуте, то иншого чутя зазнавъ бы чоловѣкъ. що зрôсъ у мѣстѣ, а иншого той, хто выховавъ ся на селѣ. Тай навпаки: кождый зъ нихъ розповѣдати-ме инакше за свои чутя.

Грицъ хотѣвъ умерти, бо чувъ ся вже зайвымъ на сѣмъ свѣтѣ. Але хотѣвъ умирати такъ, якъ люде, не крадьки. Хотѣвъ розтати ся зъ родиною такъ, якъ розтае ся пôсля празнику батько зъ родиною, вôдданою на друге село: тобѣ тутъ жити, а менѣ тамъ; оставай ся здорова.

Грицъ уявлявъ собѣ ту хвилю, коли слабый чоловѣкъ говорить до своеи родины:

— Закличте менѣ сусѣдôвъ, най попрощаю ся.

Вôнъ уявивъ собѣ ту хвилю, коли сусѣды сходять ся до слабого тай слухають его уважно. наче того, що вже не належить до сего свѣта. Грицъ поставивъ себе на мѣсце того слабого и въ своѣй уявѣ проговоривъ до сусѣдôвъ, що нѣбы стояли коло его постелѣ:

— Сусѣды мои любѝ та милѝ! Прощайте менѣ! Може я вамъ котрому **в г у р н е** слово сказавъ, може я вамъ котрому зле дѣло зробивъ. Може я васъ котрого скривдивъ або **о б р а з и в ъ** або обмовивъ. Прощайте менѣ. Вже вы вôдъ мене на сѣмъ свѣтѣ нѣ добра, нѣ зла не зазнаєте. Прощайте менѣ, Семене!

— Най Богъ простить! — нѣбы Семенъ вôдповѣдае.

— И другій разъ.
— Най Богъ простить.
— И третій разъ.
— Най Богъ простить.

За кождый разъ нѣбы цѣлуе ся зъ Семеномъ по рукахъ.

— Тай вы, Иване, прощайте менѣ!

— Най Богъ простить! — нѣбы Семенъ вôдповѣдае.

— И другій разъ. И третій разъ.

Знову нѣбы цѣлуе ся зъ Иваномъ по рукахъ.

Тай такъ нѣбы розпрощавъ ся вже зъ усѣми сусѣдами. Сусѣды нѣбы сѣдають на ослôнъ повагомъ и нѣбы дожидають, що вôнъ далѣ говорити-ме. А вôнъ нѣбы каже собѣ подати воды, а вôдтакъ говорить:

— Заки ще жию, хочу зарядити своимъ маєтствомъ, бо я его зъ собою у грôбъ не заберу. А васъ, любѝ мои сусѣды. панове газды, просю васъ, абы сте були свѣдомѝ, якъ я заряжую своимъ маєтствомъ, абы вôдтакъ дѣти пôсля моеи головы не сварили ся, щобы по судахъ не тягали ся, щобы не теряли марне працю на адукатôвъ. Той помѣрокъ пôдъ горою вôдказую моѣй найстаршôй доньцѣ, Василинѣ. Тамъ буде зъ пôвтора морґа. Той помѣрокъ на ставищи вôдказую моѣй другôй доньцѣ, Еринѣ. Тамъ буде лишь морґъ, але за то лѣпше поле. Решту здаю на сына, на Николу: и хату и городъ и помѣрокъ пôдъ сѣножатами. Мають мене за те по христіяньски поховати; на всѣ кошта поносять дѣти рôвну часть выдаткôвъ. А ты, стара, тули ся при дѣтяхъ. Доки Никола малолѣтный и доки дѣвки не повѣддають ся, доти ты, стара, збираєшь полѣтки. А въ хатѣ маєшь сидѣти, поки живота твого. Сынъ мае тебе вдержувати тай похоронъ тобѣ справити, бо я ему найбôльше вôдказавъ. По моѣй смерти, якъ дѣвкамъ лучать ся люде, вôддавай ихъ тай вôддѣлюй имъ пайки.

При сѣмъ словѣ Грицъ нѣбы вôдчувае, що найстарша донька, Василина, вже не дуже за нимъ жалуе. Тамъ, у серци глубоко, въ самôмъ кутику, ворушить ся несвѣдомо въ неи бажане, щобы дѣдя довго вже не каравъ ся на сѣмъ свѣтѣ, щобы пôшовъ тамъ, куды справивъ ся. Однако зъ сего не выйде. Она мае на прикметѣ парубка. А парубокъ якъ учуе, що дѣдя вôдказавъ еи помѣрокъ пôдъ горою, то заразъ у пару недѣль засватае. Она вôддѣлить ся вôдъ ненѣ тай стане сама газдувати.

Грицъ нѣбы почувае, що Василина такъ собѣ въ серци бажае, але се его не грызе. Адже живый живе гадае. Вôнъ радъ еще зъ того, що такъ е, бо вôдтакъ люде говорити-муть:

— Ади, Василина Грицева вже вôддае ся. Тай не дивно. Небôжчикъ лишивъ маєтокъ тай дѣти мають на чôмъ газдувати.

Отакѝ то були Грицевѝ мріѣ. Петро сидѣвъ тихо, щобы ему тыхъ мрій не розôгнати. Але Грицъ не довго маривъ. Махнувъ рукою тай прошептавъ:

— Та що зъ того!

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA" Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda"
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу: To "SVOBODA" P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зо стороны першои)

лись, жида, щобы слухали, дають ихъ жидови въ руки. Отъ попросту чистый бізнесъ, бо зъ однои зъ дѣвчать грошѣ заберуть, а зъ другои еще жидъ заплатить и то добре...

Жидъ взявши таку дѣвчину, робить зъ нею що хоче, не дасть ѣсти, каже тяжко робити, якъ бы дѣвчина де-що говорила, то бе.

Така дѣвчина мусить якъ невôльниця у жида робити, а якъ часомъ трафить ся, що хтось довѣдаесь про се, хоче еи взяти, то жидъ не заплативши анѣ зломаного цента, набе и выжене зъ хаты, а якъ дѣвчина сама о заплату упоминае ся, то каже, що вôдошле еи назадъ до краю, якъ буде больше упоминати ся.

Но горше того якъ таку бѣдну дѣвчину „siostry" або жидъ, дадуть другому жидови, що тримае дôмъ розпусты, де дѣвчину силомôць примушае жидъ на мерзкй дѣла. Тогды така дѣвчина забувае за Бога, родичей, церковь и мовь звѣрина на все дивить ся обоятно; не пише до родичей и нѣкому не хочесь признати зводки походить. Неодна рада-бъ ся звôдтамъ достатись, но хитрый жидъ не дасть.

Такихъ дѣвчать на жаль есть богато, а майже кожда силомôць на злу дорогу зôстала притягнена. Маю на то готовыхъ богато примѣрôвъ, но не тутъ мѣсце про все описовати, се колись напишу при иншôй способности, тай подамъ имена и села тыхъ дѣвчать. Я хочу днесь написати кôлька словъ о тôмъ, чи бы не можь якось бѣдѣ зарадити, щобы дальше не дати загибати нашимъ братамъ и сестрамъ.

После моеи гадки, дѣло можь бы начати такъ: За народный дôмъ въ Ню Йорку нема що и думати, бо нашй люде за мало патріотичнй, щобы зложити таку суму, за котру бы можь купити бодай лоты, бо въ Ню Йорку все дорого, але можь бы наняти кôлька станцій, якъ се мають другй народности. Такй станціи коштовали бы 15—20 доляровъ мѣсячно и постаратись о позволене для агента, котрого бы пустили до „каси-гарды", щобы могъ брати звôдтамъ рускихъ еміґрантôвъ. За грошѣ зôбранй о. Константкевичомъ, можь бы купити потрѣбнй рѣчи до дому. — Дальше утримане дому почасти оплачалось бы само, а въ части, щобы братства заряджили мѣжь собою кôлька разъ до року колекту або баль, зъ котрого бы часть грошей пила на еміґраційный дôмъ. „Союзъ" вôдберавъ бы грошѣ и взагалѣ провадивъ цѣлу администрацію. Рѣчь се дуже важна и не повинна бы на нѣчôмъ скôнчитись. Длятого теперь всѣ братства най на своихъ рôчныхъ мітінґахъ добре роздумають надъ тымъ и най подадуть свою гадку въ тôй справѣ, а думаю, що редакція „Свободы" помѣстить публично всѣ такй гадки — тай и поодинокй люде най бы подали свою раду. Въ насъ есть вже така сила, абы бодай якій-такій дôмъ утримати. Подивѣть ся: Греки, котрыхъ майже наименше есть въ Америцѣ, а мають въ Ню Йорку церковь и агента для еміґрантôвъ — лишь мы не маемо нѣчого.

Якъ хто не знае, а хоче знати о адресѣ своихъ знакомыхъ мешкаючихъ въ Ню Йорку, най пише на адресу: 197 — 3-rd str., New York, City.

Викторъ Гладикъ.

ВѢСТИ ЗЪ КАНАДЫ

Зъ Lethbridge, Alberta.

Бѣдна то була годиночка наша въ тôмъ старôмъ краю. Та-жь тамъ того паньства намножила за така сила, що и для нихъ вже мѣсця не стае. Де ино якого заволоку-панка викинуть чи то зъ Россіи, чи то зъ Пруссъ, то вôнъ нѣгде инде не пôде ино до Галичины. Тамъ покаже ся передъ польскими панками, щоось то вôнъ якій великій патріотъ, якъ натерпѣвъ ся за свôй патріотизмъ, мусѣвъ утѣкати и иде до Галичины шукати охороны.

Не кажу, декотрй на правду мусѣли втѣкати задля своего патріотизму, але бôльша часть, то самй злодюжки, котрй повтѣкали передъ карами, якй ихъ ждали за ихъ вчинки. И такій патріотъ, якъ пріѣде до Галичины, то уже мусить бути якесь мѣсце, зъ чого бы могъ добре жити. То-жь запыхають ними найлучшй посады, чи то по урядахъ, чи де тамъ, а Русины, що вродились и выховались на тôй земли, мусять пôти въ кутъ. А якъ нема мѣсця для такихъ патріотôвъ, то польска шляхта, та проклята порода, творить новй якй уряды, щобъ заповнити ихъ голотою. А тои голоты на галицкôй Руси тьма-тьменна. Треба бачити якъ то смѣете въ гору дре нôсъ, вôнъ не то хлопа, але и кождого Русина не мае за нічь.

Грôмъ бы васъ вдаривъ, гадаю собѣ, та що я ту буду робити мѣжь тыми лупіями, я нѣколи не обтрясу ся зъ той бѣды, взявъ пару центôвъ въ кишеню тай гайда до Канады.

Не намавляю я людей зъ краю, щобъ и они зробили такъ якъ я, и лишь кажу якъ оно було зъ мною, а певно, щобы-мъ зовсѣмъ не радивъ заможнымъ газдамъ продавати грунта жидамъ або мазурамъ, а самымъ йти до Канады.

Якъ знасто то въ Канадѣ осѣдають люде на грунтахъ, але есть и такй, що йдуть на роботу то до фармерôвъ то зновъ деинде. Отъ я пр. нôшовъ до угльокопôвъ въ Lethbrige N. W. T. Alberta. Для нашихъ братôвъ въ Сполуч. Державахъ, а и ту въ Канадѣ буде цѣкаво знати, якъ ту йде робота. Мушу сказати, що добре, бо якъ-емъ ино ту прійшовъ и доставъ роботу, то робю день на день. На верху за 9 годинъ денної працѣ платили намъ въ лѣтѣ $1.66 и $1.80, а теперь робимо по 10 и 11 годинъ. Майнеръ мае вôдъ тоны 40 цнт., але всѣ прирядь достае ся вôдъ компаніи дармо. Теперь мають повстати ту новй майны и треба буде бôльше людей до роботы. Хто бы зъ рускихъ людей въ Канадѣ не мавъ теперь жадной роботы, то най прійде — достане роботу, а и веселѣйше намъ буде, бо буде насъ бôльше.

Павло Дудра.

НОВИНКИ.

Христосъ раждаеть ся!

Всѣмъ предплатникамъ „Свободы" наша редакція жичить зъ щирого серця веселыхъ святъ рождества Христового!

— Тымъ усѣмъ, що не заплатили бôльше якъ за два роки здержуемо дальшу высылку „Свободы". Если надôшлють предплату, посылати будемо дальше.

Клопоты Американцѣвъ.

Немала баба клопоту — купила собѣ порося. Таке саме скоилось и зъ Американцями. Американьскй капіталісты наважили ся мати въ своихъ рукахъ Филипины, тай теперь мають зъ ними ще бôльшій клопôтъ якъ зъ самыми Ишпанцями. Мешканцѣ тыхъ островôвъ хотять доконче независимости свого краю, не складають оружія, а противно лагодять ся до борбы зъ самыми Американцями. Теперь наспѣла до Вашинґтону депеша, що повстанцѣ заняли другорядне мѣсто Ильойльо, а на представлене американьского генерала Отиса, щобъ устипили, вôдповѣли такъ: Повстанцѣ довго здобували Ильойльо и теперь зовсѣмъ не думають уступати, що есть рѣчею зовсѣмъ природною, бо-жь бороли ся за независимôсть. Повстанцѣ до теперь були пріятелями Сполуч. Державъ, бо тй прибѣцяли имъ независимôсть, але теперь положене змѣнилось, коли Американцѣ хотять заняти давнѣйше становиско Ишпанцѣвъ. Цѣкава рѣчь, якъ та справа скôнчить ся, бо щобъ здавити цѣлковито повстанцѣвъ на те треба бы выслати до 100 тысячь войска, а Американцѣ не згодились бы на те. Не меншй клопоты мають Американцѣ и на Кубѣ, де не можуть привернути порядку. Кубанцѣ, даючи волю своѣй радости, що увôльненй зъ пôдъ панованя Ишпанцѣвъ, нападають на тыхъ, при чôмъ не обходить ся безъ проливу крови.

Перламъ грозить крахъ.

Оденъ природникъ вынайшовъ способъ зневолюваня певного рода мушель вытворювати перлы. Такôй мушли впыхае ся маленьку кульчоку, котру она по якôмсь часѣ обслинюе своимъ шлюзомъ такъ, що зъ того повстае красна перла. Сей вынахôдъ занепокоивъ не мало гандлярôвъ перелъ.

Квитъ

на $600, словомъ: шѣсть сотъ дол., котрй я низше пôдписана отримала яко посмертне по моимъ мужу бл. п. Алексію Костику зъ касы „Р. Н. Союза."

Pittsburg, Pa., 27. грудня 1898.

Анна Костикъ.

СВѢДКИ:
Павликъ Андрей.
Стефановичь Микола.

Мормоны.

Помѣжь розличного рода вѣроисповѣданями, котрй ту въ Америцѣ мають повну свободу хвалити Бога пôсля своеи думки, есть ще секта Мормонôвъ, котрй допущають мѣжь своими членами многоженьство. Пôдчасъ теперѣшныхъ выборôвъ до конгресу выбрано посломъ одного Мормона именемъ Робертса, котрый мае три жены. — Противъ того выбору запротестували зъ усѣхъ сторôнъ, кажучи, що Мормоны суть сектою неморальною изъ-за многоженьства, а затѣмъ и Робертсъ не повиненъ бути допущеный до конгресу яко такій. Робертсъ забравъ голосъ въ своѣй оборонѣ и своихъ одновѣрцѣвъ, кажучи, що вôнъ пояснить въ конгресѣ сю справу и тамъ ще покаже ся хто веде неморальне житье, однакъ мае надѣю, що американьскій народъ якъ толерантный, не зважить ся на тое, щобъ зневолити его выкинутя на брукъ двѣ жѣнки и въ нѣчôмъ неповиннй дѣти. — Цѣкава то буде справа.

Женщины въ Манілѣ.

Американцѣ, що повертають зъ филипиньскихъ островôвъ, розказують чуда про мешканцѣвъ въ Манілѣ. Манільскй женщины мають бути на причудъ гарнй. Очи ихъ чорнй, огнистй, а волосе довге, сягаюче стôпъ. Те волосе есть старанно пещене: манільскй женщины мыють его часто мѣшанною зъ оливы, цитринового соку и олѣйку зъ цвѣтôвъ, що ростуть на островѣ Люзонъ. Щоденно рано навѣть найубожша женщина купуе цвѣтокъ и прикрашуе нимъ волосе на цѣлый день. Навѣть найбогатшй Манільки не вживають капелюха, за те носять на головѣ пôсля ишпаньского звычаю, коронковй намѣтки або рôжнобарвнй, едвабнй хусточки, мережанй мальовничо. Пончохъ не вживають, а на голй ноги вбувають ажуровй черевички, мережанй золотомъ и срѣбломъ. Майже всѣ, навѣть десятьлѣтнй дѣвчата, палять паперѣоски и цигара.

— Зъ Канады доносять намъ, що зима того року тамъ досыть лагôдна — можна робити на дворѣ въ легкôй загортцѣ.

Взывае помочи.

Д-ръ Г. Р. Ботлеръ, муринъ-лѣкарь, выдавъ вôдозву до всѣхъ муринôвъ (негрôвъ) въ полудневыхъ стейтахъ, щобъ тй вôдозвали ся до всѣхъ европейскихъ державъ, абы тй въ имя людскости станули въ ихъ оборонѣ. Въ тôй вôдозвѣ говорить ся:

„Предложѣмъ справу 12 міліонôвъ гнетеныхъ и кривдженыхъ людей, Англіи, Нѣмеччинѣ, Ишпаніи, Франціи, Россіи, Мексикови, Турціи и иншимъ державамъ и просѣмъ ихъ, щобъ ужили свого пріятельского посередництва, въ имя людскости для звôльненя муринôвъ въ Сполуч. Державахъ, а певно щось зробять, щобъ положити конець тымъ насильствамъ, несправедливости и нелюдяности, якои допущають ся въ Сполуч. Державахъ взглядомъ муринôвъ."

Немила то буде справа для Спол. Державъ, котрй въ имя людскости боронили ся за другими гнетеными народами.

Клопоты Ишпаніи.

Клопоты Ишпаніи не закôнчили ся зъ укôнченемъ вôйны зо Сполуч. Державами. Теперь Карлісты, то есть приклонники потомка давныхъ королѣвъ, Донъ Карльоса, сильно агитують за тымъ, щобъ напуючу нынѣ королеву усунути зъ трону, а на еи мѣсце посадити на тронѣ Донъ Карльоса. Хочь ишпаньске правительство заборонюе про те писати, то однакъ заграничнй часописи доносять про те, що тамошне правительство заходить ся вязнити карлістôвъ и выдобувае вôдъ нихъ зôзнаня про ихъ пляны муками. Невдовзѣ сподѣють ся революціи.

— Не забувайте про складки на стипендіи для рускихъ хлопцѣвъ, що мали-бъ способности ити до высшихъ шкôлъ ту въ Америцѣ. Подумайте пôдчасъ святъ надъ тою справою и таки заразъ зробѣть на ту цѣль колекту!

— Чи знаете, що слѣдуюча конвенція „Руско-Народного Союза" буде на тôмъ плейзѣ, где буде найбôльше членôвъ? Чи хочете, щобы у васъ була конвенція? Если такъ, то запишѣтеся до „Союза."

Нагадавъ собѣ мабуть, якъ теперь е. Помѣркôвъ тыхъ уже давно всѣхъ нема. Лишили ся два, але и зъ нихъ бôльша половина спродана, у чужихъ рукахъ. И тота кришка сегодня-завтра не его. Довги на нѣй такй, що и сто лѣтъ жій, то тôлько не приробишь. Щобы сякъ такъ оправдати себе передъ родиною, удававъ, що ще не вмирае. Але бувъ переконаный, що ему нѣхто не вѣрить тай що — хоть бы и полужавъ — то нѣчого не порадивъ бы.

VIII.

Грицъ умеръ изъ початкомъ осени, саме въ найкрасшу пору, коли на дворѣ нема нѣ лѣтнои спеки, нѣ осѣннои слоты, коли сонце на погôднôмъ небѣ грѣе тай не пече, а легесенькій захôдный вѣтеръ обрывае зжовкле листя зъ деревъ.

На другій день его ховали. На похоронъ зôйшло ся мало людей. Були сусѣды, а зъ подальшихъ прійшовъ Сафатъ, Михайло тай Павло. Прійшла и Варвара зъ Иванихою. Панотця ще не було, але бувъ дякъ. Се бувъ одинокій чоловѣкъ на цѣле село, що взявъ собѣ панотцеву науку до серця тай намѣсь: це, говоривъ: сіе, але, розумѣе ся, лишь у розмовѣ зъ панотцемъ. Дякъ бувъ старшій чоловѣкъ, вдовець, худый тай дуже вже наглябистый. За те его прозывали ступеный.

— Ходѣть, дяче, най васъ поцѣлую! — говорила ему Варвара.

Дякъ подививъ ся на ню тай миленько всмѣхнувъ ся: — Ану-ко гай!

— Коли-жь бо вы ступеный.

— Говори, — сказавъ дякъ. — Я бы лѣпше вдавъ, якъ молодый.

— Кашляти, — додала Варвара.

Малый Никола зъ роздертою пазухою ажь геть понижше пупа бѣгавъ помѣжь люди, де они рѣдко стояли, якъ у лѣсѣ помѣжь дерева, тай тѣшивъ ся, що такъ богато людей.

Геть на боцѣ стояла Семениха зъ Процихою тай балакали.

— Вы були при Грицеви, якъ умиравъ? — запытала Семениха.

— Таже-мь була. Але якъ конавъ, то-мь не видѣла. Кажуть, лишь разъ хлипнувъ. То такъ стало ся на млѣ ока. Митеръ сидѣвъ коло постелѣ. Якъ Грицъ мавъ конати, то Митеръ пытавъ ся его за нумера. — Скажѣть, каже, вуйку Грицю, якй нумера. Вы теперь, вгадаете, та може выграемо на льотеріи. Десь вôнъ тото вынѣсъ изъ воська, що чоловѣкъ якъ конае, то вѣщунъ: може вгадати нумера.

— Чудасія! Та сказавъ якй нумера?

— Ей, де! Чоловѣкъ якъ умирае, то вѣдай нѣчого ему не въ головѣ.

— Тай не признавъ ся до самои смерти, що вмирае? — запытала ся Семениха.

— Нѣ.

— Тай до чого ему було таити ся? Таже очи видѣли.

— Та правда, кумо Семенихо, що не було чого, але се такъ уже, гей изъ збôжемъ. Якъ ударить слота зо двѣ недѣлѣ на покосы, то чоловѣкъ знае, що збôже мусѣло зрости ся. Але якъ хто прійде зъ поля тай скаже, що збôже зросло ся, то чоловѣкови такъ прикро, якъ коли бы першій разъ за того довѣдавъ ся. Такъ же и се.

— Але що передъ сповѣдею або заразъ по сповѣди не приповѣвъ ся?

— Грѣхи.

Сафатъ, першій богачь у селѣ, куривъ завзято люльку. „Такъ курить смашно, якъ бы цицку ссавъ" — говорили за него. Куривъ теперь смижокъ. Его достае ся въ той способъ, що зъ питомого поля краде ся листки тютюну тай не сушить ся на сонци, бо теребилюльки вздрѣли бы, але сушить ся въ печи. Высушеный смажокъ задержуе зелену краску, за то вôнъ за лехкій до куреня. Треба его впередъ у люльцѣ запечи, абы бувъ мôцнѣйшій. Сафатъ заговоривъ до Семена:

— Я втративъ сегодня робôтну днину. Въ мене такои роботы, що де-де. Усе порозчинано.

Михайло пôдслухавъ тай радъ бувъ, що мае нагоду хруневи въ печѣнки заѣхати.

— А тебе-жь хто сюда кликавъ? Сиди дома та пазь роботы. Може хочешь, абы тобѣ Грициха заплатила за днину?

Сафатъ засоромивъ ся:

— Вы чого хочете зъ мене, Михайле? Я не пю до васъ, то не кажѣть менѣ: дай Боже здоровле!

— То що, то що таке? — запытали довкола.

— Адѣть, люде, — говоривъ Михайло. — Богачь собѣ кривдуе, що втративъ днину черезъ похоронъ. Скиньмо ся, газды, по крейцерю на богача, бо вôнъ утратный.

Надôйшовъ панотець и сказавъ коротеньку проповѣдь. Що мавъ зрештою за піяка богато говорити?

Коли рушивъ похоронъ, зôрвали ся горобцѣ зъ буряну и зъ поплотины. Жива, гамôрлива, сѣра верета здоймала ся зъ берега Грицевого подвôря и, наче гнана вѣтромъ, перелетѣла понадъ дорогу тай сперла ся за дорогою на крѣслатôй, старôй грушцѣ. Горѣшнѣмъ кôнцемъ вхопила ся за вершокъ грушки, а долѣшнѣй пôдогнула, а потомъ щезла мѣжь гилемъ. Горобчики, якъ бы высыпанй зъ тои вереты, скакали по галузяхъ и цьвирѣнкали.

Заразъ за деревищемъ ишла Грициха, пôдпираючи ся палицями, тай ритмічно голосила: — Господарю мôй! На кого ты насъ покидаешь? На кого ты дѣти лишаешь дрôбнй? За що ты на насъ прогнѣвавъ ся?...

Спѣвъ дяка заглушивъ еи голосѣне. Василина ишла похнюплена, а Ерина плакала. Николка ѣхавъ изъ заду за похорономъ на соняшнику тай бивъ прутомъ заимпровізованого коня.

Сафатъ обозвавъ ся до Семенихи, що припадкомъ ишла зъ нимъ поручь:

— Адѣть, Семенихо. Котре щиро жалуе, то не вмѣе красно голосити, бо жаль не дае. Таже то серце крае ся. А котрому байдуже, то такъ приповѣдае, якъ бы на книжцѣ читало.

Всѣ жѣнки плакали. Кожда мабуть нагадувала собѣ якусь свою журу тай плакала.

Проциха заговорила до Михайла:

— Ото лишивъ дрôбнй дѣти. Що зъ нихъ теперь буде?

— Пролетарѣ! — вôдповѣвъ Михайло, думаючи, що и Проциха мусить розумѣти се слово.

Проциха здивувава ся и нѣяково ѣй стало. На селѣ люде не знають пытати ся, яке значѣне мае котре нове слово. Процисѣ здавало ся, що еи память ослабла, коли не розумѣе Михайловыхъ словъ.

Задзвонили въ дзвоны. На селѣ дзвонить паламаръ одною рукою тай черезъ вправу выдобувае зъ дзвонôвъ якійсь акцентъ. Пôдставити пôдъ голосъ дзвонôвъ яке небудь чотыроскладне слово, то дзвоны говорити-муть то слово. Черезъ те, що Проциха вдумувала ся въ слово: пролетарѣ, еи здавало ся, що дзвоны такъ и говорять до нен: Пролетарѣ, пролетарѣ.

Вôдъ церкви було видко цвинтаръ. Увесь бувъ зарослый деревами. Помѣжь ними бѣлѣли ся хресты и хрестики. Цвинтаръ заступавъ собою цѣлый виднокругъ вôдъ сходу сонця. Чисте, осѣнне, голубе небо спускало ся надъ цвинтаремъ тай наче входило тамъ помѣжь дерева и хресты. Нѣбы за тымъ цвинтаремъ и не було вже нѣчого дальше на свѣтѣ.

Олекса Мартовичъ.

Зъ „Літер.-Наук. Вістника."

Зважь тоє добре!

То я, та „Свобода", правдива газета робучого люду, що тебе вывела зъ краины темноты и духовои неволѣ.

1) Кождый Русинъ пôдъ карою утраты до свого дорого имени повиненъ належати до „Р. Н. Союза."

2) Если вже належишь до тои организацiи, то якъ ты щирый Русинъ, повиненъ ты намавляти другихъ людей до вступленя. Будешь на хрестинахъ, весѣлю, въ салюнѣ чи при якôй иншôй нагодѣ, сейчасъ згадай за нашу руску организацiю и не вôдчепись доти того чоловѣка, доки вôнъ самъ або и зъ дѣтьми не вступить до „Р. Н. Союза."

3) Если ты вже належишь до братства и до „Р. Н. Союза", а вмѣешь читати по руски, то чому-жь не пишешь до: To „Svoboda", Box 13, Mt. Carmel, Pa., щобъ тобѣ прислали руску газету „Свободу"? Адже-жь то одинока руска газета, що заступає интересы руского робучого люду въ Америцѣ.

4) „Свобода" стоить рôчно лишь 2 доляры, а ихъ треба доконче заплатити, бо-жь самъ знаєшь, що ту въ Америцѣ даремщиною жiють лишь самй „бомы", нѣбы американьска шляхта. Якъ бы лучилось, що ты не вмѣешь читати, то запиши „Свободу" а най тобѣ читає твоя дитина, а самотнымъ, то иди до твого товариша и послухай, що тамъ въ газетѣ написано, най вôнъ тобѣ перечитає.

5) Нѣчо въ свѣтѣ тобѣ не подобаєсь якъ собѣ въ чômсь не засмакуєшь. Можешь засмакувати въ праци, въ майнахъ, або фабрицѣ, може тобѣ подобатись забава, музика и т. д. Але не маєшь понятя, що то за роскôшь для чоловѣка, якъ вôнъ засмакує въ читаню книжокъ и газетъ. Ану, поспытай тыхъ, що вже въ тômъ засмакували, они тобѣ по щирости розкажуть зъ якою нетерпеливостю дожидають они приходу газеты. То нѣчимъ всѣ веселости — кажу тобѣ — лишь попробуй, а переконаєшь ся.

6) Якъ увôйдешь лыкнути чарочку до салюну або будешь де въ гостяхъ, не торочь дурниць про вѣры и попôвъ, бо то на те саме выйде, якъ бы-сь зъ рѣки пересыпувавъ въ решето воду, але лучше бесѣдуй надъ тымъ, про що газета пише, розводись надъ своею долею, якъ бы оно могло бути лучше, а те все, що тамъ зъ другими поговоришь и вчуєшь вôдъ нихъ (бо якъ больше людей, то все больше розуму), то якъ пôдешь до своеи хаты, розмѣркуй те все ще разъ, а тогдѣ сѣдай до столика и пиши до „Свободы". Най люде знають якъ хто що думає. А якъ-же хлопцѣ, я собѣ такъ мѣркую, що оно такъ повинно бути.

— Американьскй комiсарѣ, що радили въ Парижу надъ мировою угодою мѣжь Америкою а Испанiєю, вже вôдѣхали до дому. Зарядъ желѣзницѣ давъ имъ окремый поѣздъ.

— Вже выйшла зъдруку нова книжочка пôдъ заголовкомъ: „Де-що про права и суды въ Сполуч. Державахъ, а особенно въ державѣ Пеннсильвенiя." Цѣна тои книжочки 10 цнт., а зъ пересылкою 12 цнт. — Хто замовить собѣ ту нову книжочку, най не забуде и за „Конституцiю Сполуч. Державъ", бо тй двѣ книжочки доповняють себе взаимно.

Народнй приповѣдки и пословицѣ:

1) Бодай жартовати, а не хорувати.

2) Безъ муки нема науки.

3) Будь добрымъ выслухачемъ, а будешь добрымъ оповѣдачемъ.

4) Власна хвальба не платить.

2) Вода все сполоче, лишь злого слова нѣколи.

6) Въ пригодѣ пôзнавай прiятеля.

7) Гôрко зароблю, солодко зъѣмъ.

8) Гôсть першого дня золото, друлого срѣбло, третього мѣдь, а четвертого до дому ѣдь.

9) Головою стѣны не пробешь.

10) Гора зъ горою не зôйде ся, а чоловѣкъ зъ чоловѣкомъ завсѣгды.

11) Давнй пригоды боронять вôдъ шкоды.

12) Десять разôвь мѣръ, а разъ утни.

13) Де тобѣ радй, тамъ рѣдко бувай, а де не радй, тамъ не заглядай.

— Не разъ вже нашй предплатники, що належать до „Р. Н. Союза" писали до насъ, щобъ мы для членôвъ „Союза" давали туньше нашу газету. Зваживши великй клопоты, якй-бъ зъ того выйшли для нашои редакцiи, бо-жь она не знає всѣхъ членôвъ „Союза" тай ту втрату, яку-бъ мы могли черезъ те понести, мы рѣшили, що на рôкъ 1899 для всѣхъ буде однакова предплата т. е. $2 на рôкъ. Се грôшь не великiй для одного чоловѣка, а коли всѣ предплатники его заплатять, мы зможемо побôльшити наше выдавництво тай книжочки частѣйше будуть появляти ся.

— Давно мы вже не бачили „Свѣта" газеты, выдаванои Гр. Грушкою. Наше серденько вѣщує якесь велике нещасте, — мабуть згасъ по довгôй а важкôй журбѣ пôсля вôдъѣзду до краю епископа Николая... Оно можь було давно знюхтѣти такiй конець, бо той „Свѣтонько" лишь мерехтѣвъ, конавъ на нашихъ очахъ. — Вѣчная ему память!...

— Въ мадярскômъ парляменѣ въ Будапештѣ сварять ся здорово мѣжь собою такъ, що наслѣдкомъ того вôдбулось колька поединкôвъ помѣжь послами а мiнистрами.

Чи памятаєшь?...

Чи памятаєшь любко ще хоть трохи,
Коли разъ першiй я тебе увидѣвъ?...
Ты направляла рожеви панчохи
А я „безгласный" коло тебе сидѣвъ.

Чи памятаєшь любко, якъ усточка
Твои рожеви першiй менѣ разъ
Сказали: „Люблю! Ахъ люблю я тѣсточка
Цукорки, фiги, ананасъ..."

Чи памятаєшь?.. Охъ, ты вже забула, —
Якъ свѣтивъ мѣсяць, якъ зорки моргали;
Якъ твою пѣсню пташенька почула...
(Що еи воробцѣ вже давно спѣвали).

Чи памятаєшь, якъ мы у садочку
Якъ два голубы коло себе сѣли,
Якъ твоя мама дала намъ мисочку
Малинъ червоныхъ... а мы ихъ зъѣли?...

Де-що цѣкавого.

— Дѣти въ Сполученыхъ Державахъ зъуживають що року ляльокъ за 45 мiлiонôвъ долярôвъ.

— Въ Спол. Державахъ есть 47 хиньскихъ святынь.

— На Филипинахъ жiє такiй рôдъ черепахъ, що вылазить на вершокъ деревъ.

— Въ Спол. Державахъ умирає рôчно 1000 особъ на „delirium tremens" (такiй недугъ зъ пiяньства).

— Въ Голяндiи матери кладуть до колыски новонародженôй дитинѣ чôснокъ, соль, хлѣбъ и кавалокъ мяса.

— Декотрй киты жiють вôдъ 300 до 400 лѣтъ.

— Серце чоловѣка бє о 10 разôвъ менше на минуту, если той лежить а не стоить.

— Въ Ирляндiи матери опасують свои новонародженй дѣти поясомъ зъ свого волося, щобъ въ той способъ вôдогнати вôдъ нихъ всѣлякй нещастя.

СМѢШНЕ

РÔЗДВЯНЙ ГОСТѢ.

Приѣхали до чоловѣка на Рôздво зять зъ дочкою. Ну, погостювали день, два и три и чотыри, и все сидять та и не ѣдуть. Вже и Водохресте проминуло, мясниця наближає ся, а они до дому и не думають. Отъ чоловѣкъ тодѣ и прибравъ штуку... Пôшовъ до отамана, побалакавъ... Ото одного ранку снѣдають, а отаманъ пôдъ вôкно:

— А чи нема, — каже, — у васъ рôздвяныхъ гостей?

— Та нѣ, нема... А хиба що?

— Та таке и таке дѣло: наказъ прiйшовъ, щобъ заберати.

— Нѣ, Богъ миловавъ, нема...

Пôшовъ отаманъ, а батько:

— Ну, — каже, — дѣти, треба вамъ утѣкати!

Та якъ-же его утѣкати? Якъ побачуть, що выѣздять рôздвянй гостѣ, — лихо буде! И нараявъ батько, що вôнъ ихъ у мѣшкахъ вывезе зъ села, наче просо везе. Оть, повлазили они у мѣшки, позавязувавъ вôнъ ихъ, поѣхали. Коли се отаманъ той (а батько та пôдпрохавъ его) стрѣнувъ ихъ:

— А ты що везешь? Чи не рôздвяныхъ гостей?

— Та нѣ, се я просо...

— Де? осе? пытає ся отаманъ та якъ урѣже цѣпкомъ по тômъ мѣшку, де дочка, а тодѣ по тômъ, де зять. Тй тôлько терплять...

— Та отсе-жь, — каже батько.

— Обидва? и сей, и сей? — пытає ся отаманъ та знову лусь, лусь цѣпкомъ, а найпаче по тômъ мѣшку, де зять лежавъ. Ото, якъ ще разômъ зо три урѣзавъ, пустивъ ихъ... Выихали за царину, повылазили зъ мѣшкôвъ.

— Отсе — говорить зять, — лихо рôздвянымъ гостямъ! Ну, вже зъ роду теперь не засиджусь!...

А батько тôлько смѣєть ся...

НЕ ЕГО ВИНА.

— Пане будôвничiй, та стѣна пукає.

— То не моя вина!

— А чiя-жь!

— Лихихъ цеглъ, нездалого вапна, злои роботы и браку догляду.

ИЦКО СВАТОМЪ.

— Слухай Иванє, чому ты не хочешь женити ся зъ Мариною?

— Бо она нѣчо немає.

— Дурный ты! Якъ вженишь ся зъ нею, то буде мати тебе.

— Ба правду кажешь Ицку; теперь то вже вженю ся.

ВЪ СУДѢ.

— Чи бувъ ты коли караный?

— А якъ-же, пресвѣтлый суде, бувъ, бувъ два разы жонатый.

ЗА ТРУМНОЮ.

— Вы тежь певно зачисляли ся до прiятелѣвъ небôжчика?

— Нѣ, я его на очи нѣколи не бачивъ.

— То чому-жь идете на похоронъ?

— Иги... така гарна погода...

Заплатили за „Свободу" въ грудни 1898 р.

ONOMEA, HAWAII.	
Павловскiй Ив.	$4.00
MT. CARMEL, PA.	
Воргачъ Ив.	1.00
MCADOO, PA.	
Капѣтула Д.	1.00
JEANESVILLE, PA.	
Судикъ Андр.	2.00
MAYFIELD, PA.	
Стафурскiй П.	1.00
Данило П.	1.00
STUARTBURN, Man., CANADA.	
Пригроцкiй Н.	1.00
CORNING, N. Y	
Стопень Петро	2.00
ELMIRA H., N. Y.	
Лепакъ И.	2.00
Курила Ал.	2.00
SHENANDOAH, PA.	
Савулякъ Гр.	2.00
TILLEY, Al., CANADA.	
Шевчукъ Теод.	1.00
PASSAIC, N. J.	
Здзеба Кузма	1.00
SHAMOKIN, PA.	
Дзьобко А.	2.00
Карлякъ Д.	2.00
Басалыга Сильв.	2.00
ENGLISH CENTER, PA.	
Сидорякъ Д	1.00
LANCASTER, N. Y.	
Максимякъ Сем.	1.50
PITTSBURG, PA.	
Гороцакъ Ал.	1.00
MUNHALL, PA.	
Фишь Пет.	1.00
INDIAN ORCHARD, MASS.	
Тудуй В.	2.00
SOUDAN, MINN.	
Пелякъ Ант.	2.00
OSHKOSH, WIS.	
Грицишинъ Вон.	2.00

За „Свободу" належить ся заплтити!

ОДИНОКА РУСКА ГАЗЕТА для робучого люду въ Сполуч. Державахъ, Канадѣ и въ Бразилiи.

ВЫХОДИТЬ ВЪ МТ. КАРМЕЛЬ, ПА. КОШТУЄ НА РÔКЪ ДВА ДОЛЯРЫ.

Адресувати треба такъ:

To „Svoboda"
Box 13
MT. CARMEL, PA.

ДРУКАРНЯ „СВОБОДЫ"
выготовляє дешево и скоро тiкеты на балѣ, выгравки, статуты и иншй рѣчи, що входять въ обсягъ друкарнѣ.

Хто має вже „Свободу", най другихъ намавляє до предплаты.

СВЯТЫЙ ВЕЧЕРЪ.

Здае ся нѣколи въ житю не забуду я того сумного святого вечера, якій менѣ довело ся провести.

Самъ, якъ звычайно, сидѣвъ я въ зимнôй хатѣ, одягненый якъ до подорожи, рукавицѣ на рукахъ и читавъ-нечитавъ книжку тай вже и на сонъ збиралось, хоть була може осьма година вечеромъ. Я знавъ, що нынѣ святый вечеръ, але вже вôдъ давна не знаходивъ я про него вспоминôвъ, бо вôдъ давна той вечеръ нѣчимъ не рôжнивъ ся вôдъ прочихъ зимовыхъ довгихъ, вечерôвъ.

Книжка выпала менѣ зъ рукъ и я хвилю сидѣвъ нерухомо безъ думки; сонъ клеѣвъ очи и я почавъ засыпляти. Снилось менѣ, що я въ рôдномъ краю, помѣжь родиною, на дѣдуху граюсь малымъ хлопцемъ зъ другими дѣтьми, а пôдъ вôкномъ колядники выдзвонюють церковнымъ дзвôнкомъ. Дзеленкане чимъ разъ чувъ я голоснѣйше и голоснѣйше тай вкôнци я прокинувъ ся и почувъ, що хтось сильно дзвонить у моихъ дверей.

„До хорого, отче, Семанъ вмирае!“

Я протеръ очи, вхопивъ капелюхъ и выйшовъ на дворъ. Морозъ тиснувъ сильный. Вѣтеръ здае ся пôвнôчный щипавъ лице и уха. Посланець розказовавъ по дорозѣ, що Семанъ прійшовъ зъ роботы, обмывъ ся, сѣвъ до св. вечерѣ, впавъ на пôдлогу безъ памяти и теперь вже не говорить до ладу, лишь словами кидае и дуже стогне.

Менѣ жаль стало Семана. Я его любивъ, вôнъ бувъ працьовивый, тихій, чесный чоловѣкъ.

Мы зближились до хаты. Обширна свѣтлиця, ясно освѣчена, огрѣта до неможливости, на серединѣ стôлъ закрытый бѣлою скатертю, на столѣ заставлені, майже не руханй св. вечѣрнй стравы. Жѣнка Семана зъ заплакаными, червоными очима стояла конець стола, а щось зъ 7 дѣвчатъ-бордингерокъ поуставлялись по пôдъ снѣны и дивились перестрашеными очима на мене, мовь бы благали, щобъ те нещасте, яке на самый св. вечеръ влучило сей спокойный дôмъ, вôдвернути. Въ бôчнôй, вузенькôй спальни тяжко стогнавъ хорый Семанъ.

Я скинувъ свое тяжке пальто, огрѣвъ руки при жарѣючôй печи и удавъ ся до Семана, щобъ его высповѣдати.

По 10 минутахъ я бувъ готовъ. Такихъ людей, якъ Семанъ довго не сповѣдае ся. Вôнъ не вкравъ, не розбивавъ, нѣчого лихого не вдѣявъ, хиба по пейдѣ деколи напивъ ся и то не часто. Вôнъ бувъ робôтникъ-праведникъ, якихъ богато богато помѣжъ робучимъ народомъ находить ся.

Семанъ хотѣвъ выспоѣдати ся передъ всѣми присутными людьми, передъ своею жѣнкою, передъ своими дѣтьми, передъ тыми сполошеными дѣвчатами, котрыхъ вôнъ вважавъ якъ бы свою рôдню. Всѣ присутнй приступили близше, я сѣвъ на край лôжка, жѣнка взяла Семена за голову и вôнъ тяжко вôддыхаючи такъ почавъ оповѣдати:

„Грихôвъ на моей душѣ великихъ нема, але щось тамъ ихъ е, та най знають всѣ, най я на другій свѣтъ зъ себою не забираю. Не хочу, най не давлять мене, бо ще тяжше бы умирати. Я малымъ ще хлопцемъ ходивъ зъ няньомъ по свѣтѣ. Вже малй, худй, слабй плечѣ двигали бочôвку. Всюды мы ходили и по Россіи и по Угорщинѣ. Якъ няньо померли я вже бувъ парôбчакомъ, 18 лѣтъ менѣ було. Зайшовъ я бувъ ажь до Банату и зъ вôдтамъ поѣхавъ зъ другими до Америки. Гадаю собѣ: чого менѣ вертати домôвъ? Няня нема, мамы нема, нѣ сестры нѣ брата, а та хижа, що валить ся и безъ мене до якогось часу постоить, а звалить ся, га, я еѣ не поможу. Тай пôшовъ я до Америки. Тому буде вже або 18, або 19 рокôвъ. Робивъ, тяжко робивъ, то по майнахъ, то по желѣзныхъ фабрикахъ тяжко працювавъ. Десь по 4 лѣтахъ, здае ся, якъ я вже призбиравъ 12 стôвокъ, скортѣло мене подивити ся на рôдне село на ту стареньку хату, що валила ся. Я вымѣнивъ шифкарту и поѣхавъ. Приѣзджаю, хатина ще стоить — пусткою стоить — гробы родичѣвъ позаростали буряномъ, сумно — тяжко! Наймивъ я Сл. Божу, купивъ свѣтла до церкви, выполовъ бурянъ на гробахъ, поставивъ св. кресты и лекше стало. Въ межу вôдъ моеи хатины трафлявъ ся грунтъ купити. Якъ почали намовляти, якъ почали договорювати, мене скортѣло и я купивъ, звычайно, кавалокъ землѣ ласа рѣчь для бѣдного сироты. Купивъ я той грунтъ, поправивъ хату и хочу женити ся. Идутъ за „позволѣнствомъ“ для моеи жѣнки до староства (она була сирота) а тамъ пытають, хто зъ нею женить ся? Кажуть той, а той. Паны глипъ въ книжки, а я рекрутъ. Прійшли ще таки тои самои ночи жандармы, закували и повели до мѣста, подорозѣ штуркнувъ мене жандармъ кольбою въ груди, даремнѣсенько, тай по нынѣ чую я въ грудяхъ, якъ бы горячій камень все пече и пече, а нынѣ то вже таки огнемъ пекучимъ пече, тай здае ся и то смерть моя.... Не довго я служивъ при тôмъ проклятôмъ вôйску, щось зъ 4 мѣсяцѣ. Таки зъ варты втѣкъ та не знаю, чи Богъ мене за те не покарае. Приѣхавъ до Америки, приѣхала и дѣвчина, отъ тота моя жѣнка, робили мы, працювали, а мене все въ грудяхъ пекло и пекло. Той грунтъ, що я споминавъ я записавъ на вуйка. Тай наплативъ ся я за него наплативъ, що заробилисьмо обое то шлемо и шлемо то на податки, то на процесъ. Покажи жѣнко рецепки!“

Жѣнка принесла рецепки, я почавъ перечислювати, а Семанова жѣнка отирала хорому горячій пôтъ зъ чола. Тихесенько стало въ хатѣ, лишь двохъ малыхъ хлопчикôвъ перешептовали ся зъ тиха въ кутику коло деревця, мабуть и они сараки вôдчували, яка важна хвиля наступае въ ихъ житю. Я числивъ ихъ маетокъ, тяжку працю ихъ родичѣвъ.

„Чотырнайцять стôвокъ пôслалисте“ — я вôдозвавъ ся.

„А на двѣ стôвки загубилисмо рецепку“ — додала жѣнка.

„Мы процесовали ся, — почавъ постогнуючи Семанъ, — зъ вуйкомъ, бо не хотѣвъ грунту вôддати. Навѣть жѣнка ѣздила, була тамъ за рôкъ и зъ великою бѣдою таки заинтабелювала грунтъ на себе. Або то можна всьо розповѣсти, що то дѣяло ся? Та на що и розповѣдати, то вже минуло ся. Той грунтъ и тотй рецепки, то цѣлый мôй маетокъ — больше ничь немаю.“

Тяжко застогнавъ Семанъ, слезы заляли его горѣючй очи, обернувъ ся на другій бôкъ и тихенько сказавъ до жѣнки:

„Прикличь дѣти.“

Жѣнка припровадила два хлопчики въ рокахъ вôдъ 4—6, посадила на лôжку, а Семанъ на силу пôднявъ голову и придавленымъ голосомъ вôдозвавъ ся:

„Вчѣть ся дѣточки письма, ходѣть до школы, працюйте въ Америцѣ, не забувайте свого — чуже шануйте, будьте чесными людьми, а не будете такъ бѣдити, якъ я.“

Хлопчики кинулись на хорого батька, почали пестити ся, цѣловати и заплакали, голосно заплакали...

Всѣ мы тихо заплакали, ревно заплакали.

„Жѣнко, грунтъ, щобысь продала по моей смерти“ — вôдозвавъ ся на силу Семанъ, почавъ тяжко вôддыхати, вже слова не промовивъ.

На другій день звѣстили мене, що Семанъ на самъ св. вечеръ померъ.

Несторъ Дмитрôвъ.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды панує брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.